

ტოლერანტობა და კულტურათაშორისი დიალოგები

სურმავა მარინე

საქართველოს სახელმწიფო ტექნიკური უნივერსიტეტი, თბილისი

DOI: <https://doi.org/10.52340/idw.2023.86>

აბსტრაქტი. კულტურათაშორისი დიალოგი იმაზე მეტია, ვიდრე უბრალოდ პატივისცემა, ტოლერანტობა. დიალოგი სარისკო მცდელობაა, სადაც გამბედაობა, თვითდაჯერებულობა და მოთმინებაა აუცილებელი. წარმატებული კულტურათაშორისი დიალოგისათვის ასევე აუცილებელია შეხების წერტილის მოძებნა, ანუ იმ საკითხებით მანიპულირება და დაინტერესება, რომელიც საერთოა ამ კულტურებისათვის. კულტურათა დიალოგის აუცილებელი წინაპირობაა მხარეთა მოქნილობა, დიპლომატიურობა, ინტერესთა გათვალისწინებით პოზიციებისა შეხედულებების გადასინჯვა-გადაფასება და თუ საჭიროა, მათი შეცვლაც კი.

კულტურათა განვითარება ხდებოდა და ხდება დიალოგით, კონტაქტებით. თითოეული მხარის საზოგადოების, სახელმწიფოს, მსოფლიო თანამეგობრობის გათვალისწინებით. დიალოგის დაწყება წინ გადადგმული პირველი ნაბიჯია. საკმაოდ რთულია აღიქვა საკუთარი თავი და შემდეგ სხვა, შენგან განსხვავებული, მით უფრო ძნელია აღიქვა ის, რომ სხვა ადამიანის განსხვავებული შტრიხები განსაზღვრავს შენს ვინაობას. ადამიანებს შორის არსებული სხვაობები ერთმანეთს ავსებს და შესაბამისად, საკუთარი თავის აღმოსაჩენად აუცილებელია სხვისი შეცნობა. კულტურათაშორისი გამოცდილება ბევრი სირთულის წინაშე გვაყენებს, სიხალეები შემოაქვს ჩვენს ცხოვრებაში და ჩვენი მხრიდან შემოქმედებით მიდგომას მოითხოვს. კულტურათაშორისი დიალოგები საშუალებას გვაძლევს გავეცნოთ სხვა ადამიანების შეხედულებებს და შევინარჩუნოთ საკუთარი „მე“.

ქართული კულტურისათვის არ არის უცხო ტოლერანტობა და სხვისი ღირებულებების პატივისცემა. განსაკუთრებულად მნიშვნელოვანია, როდესაც ხალხების აღრევამ, ენების, კულტურების ერთმანეთთან კავშირმა და ურთიერთქმედებამ მიაღწია არნახულ ზომებს და როგორც არასდროს მძაფრად დადგა უცხო კულტურებისადმი ტოლერანტობის აღზრდის პრობლემა, მათ მიმართ ინტერესისა და პატივისცემის გაღვივების, საკუთარ თავში გაღვივების გრძნობის გადალახვის აუცილებლობა უცხო, განსხვავებულ კულტურასთან შეხვედრის პირობებში. სწორედ ამით არის გამოწვეული საყოველთაო ინტერესი კულტურათაშორისი, საერთაშორისო კომუნიკაცია.

კულტურათაშორისი დიალოგი არსებობის უნივერსალური გზაა. კულტურაში დიალოგი არის ადამიანის მიერ სოციალური ურთიერთქმედების ფორმების, სამყაროს შეცნობის გზების გადაცემისა და დაუფლების უნივერსალური გზა.

საკვანძო სიტყვები: კულტურათაშორისი, ტოლერანტობა, დიალოგები, ტრადიციები, ურთიერთობები, იდენტობა.

თანამედროვე მსოფლიოში სულ უფრო ძლიერდება სხვადასხვა ხალხის მისწრაფება შეინარჩუნონ თვითმყოფადობა, დაიცვან ეროვნული, კულტურათაშორისო იდენტობა,

რომელიც მათი ინტერესების დაცვის ერთგვარი საწინდარია. კაცობრიობის თვითგადარჩენის ერთ-ერთ აუცილებელ პირობად კულტურათაშორის დიალოგის შესაძლებლობა უნდა მივიჩნიოთ.

კაცობრიობის მთელი ისტორია თავად დიალოგია, რომელიც როგორც ადამიანთა შორის ურთიერთობის ფორმა, უძველესი დროიდან არსებობს. დიალოგის პრობლემას ჯერ კიდევ ძველ ბერძენი მოაზროვნენი: სოკრატე, პლატონი, არისტოტელე, სოფისტები, ელინიზმის ეპოქის თვალსაჩინო ფილოსოფოსები სწავლობდნენ. დიალოგს კრიტიკული აზროვნება ენაცვლებოდა და მისი საკუთრივი შინაარსის ფილოსოფიური და სოციალური დასაბუთების შინაარსს გამოკვეთდა.

კულტურათაშორისი დიალოგი გვევლინება, როგორც ობიექტური აუცილებლობა და კულტურათა განვითარების პირობა. იგი შესაძლებელია, მხოლოდ ურთიერთ-გაგების საფუძველზე, მაგრამ ამასთანავე, მხოლოდ და მხოლოდ თითოეული კულტურულ ინდივიდუალურობაზე დაყრდნობით. განსხვავებულ კულტურათაშორისი ურთიერთობის გაღრმავება და მათ შორის დიალოგი მეტად აქტუალურია დღევანდელ მსოფლიოში. დიალოგი კრიზისული სიტუაციიდან ღირსეული გამოსვლის ერთადერთი საშუალებაა. დიალოგი მრავალგვარია, კულტურათა დიალოგის, როგორც დიალოგის ერთ-ერთი ფორმა გულისხმობს მხარეთა შორის ინფორმაციულ და ეგზისტენციალურ ინტერაქციულობას, რომლის საშუალებითაც ხდება კულტურათაშორისი გაგება და ურთიერთობა. შეიძლება ითქვას, რომ დიალოგი კულტურის თვითრეფლექსიაა, რომელითაც ადამიანი აცნობიერებს საკუთარ თავს, როგორც თვითმყოფად კულტურას.

სხვადასხვა ქვეყნების წინსვლა კულტურათაშორის ურთიერთობების დიალოგის გაღრმავებითა და განვითარებითაა შესაძლებელი. ერებიცა და ხალხებიც ინდივიდისაგან შედგება და გასაგებია მათი სწრაფვა დიალოგის საშუალებით მონახონ თავისი ადგილი მსოფლიოს სამიზნე კულტურის სისტემაში.

გლობალიზმის ეპოქაში განსაკუთრებით იზრდება კულტურათა საერთაშორისი დიალოგის წარმართვის აუცილებლობა, რაც აძლიერებს ხალხთაშორის ურთიერთგაგებას და იძლევა საკუთარი იდენტობის უკეთესი შეცნობის შესაძლებლობებს. თუ ადრე მიიჩნევდნენ, რომ აღმოსავლეთ-დასავლეთის კულტურები ერთმანეთს რაღაც წერტილში გადაკვეთდნენ, დღეს როგორც არასდროს, იკვეთება მათი ურთიერთშეთანხმებისა და ურთიერთგავლენის რეალიები. აღმოსავლეთისა და დასავლეთის ურთიერთზემოქმედება და ინტეგრაცია არამარტო შესაძლებელი და რეალურია, არამედ აუცილებელიც.

კულტურათაშორისი კომუნიკაციისათვის დამახასიათებელია ის, რომ სხვადასხვა კულტურის წარმომადგენლების შეხვედრისას თითოეული მათგანი მოქმედებს საკუთარი კულტურული ნორმების შესაბამისად.

ადამიანთა ქმედებები და ურთიერთობები იმ კულტურაში არსებული ნორმებით, რომლებიც არეგულირებენ ადამიანთა აზროვნების და ქცევების ფართო სფეროს, დიდ გავლენას ახდენენ პიროვნებათაშორისი ურთიერთობების აღქმის ხასიათსა და შეფასებებზე. საზოგადოების მიერ ნაკარნახევი წესები, განათლება და აღზრდა, ისტორიული მეხსიერება, ადათწესები, მეტაენა, რომლითაც ადამიანები ურთიერთობენ - ერთობლიობაში გამოიმუშავენ ორიენტაციის სისტემას, რომელიც ეხმარება ადამიანს სხვადასხვა ცხოვრებისეული პრობლემებისა და სიტუაციის თავისებურ გადალახვაში, კომუნიკაციის ნებისმიერ დონეზე.

ქართული კულტურის კოდის სემანტიკა, ისტორიულად, ტოლერანტობაში ვლინდება. სხვადასხვა წარმოშობის, მრწამსის ადამიანებთან მშვიდობიანი თანაცხოვრების ტრადიცია

საუკუნეების განმავლობაში მოგვეყვება. ტოლერანტობა არის ის, რაც დღეს გამოკვეთილად დააკლდა მსოფლიოს. ჩვენ ეს ტრადიცია ისე უნდა გავაგრძელოთ, რომ გავხდეთ მაგალითის მიმცემი, უნდა გავზარდოთ ქართული კულტურისა და იდენტობის ცნობადობა საერთაშორისო არენაზე.

საქართველო ოდითგანვე მრავალეროვანი ქვეყანა იყო. ამ ქვეყანაში სხვადასხვა ეთნოსის და სხვადასხვა აღმსარებლობის ადამიანები, ერთად, მეგობრულად და ძმურად ცხოვრობდნენ. ასეა დღესაც. ჩვენ ამით ვართ გამორჩეულნი, ეს არის ჩვენი ეროვნული და კულტურული სიმდიდრე, რომელსაც დაცვა სჭირდება. საქართველოს მოსახლეობისათვის ტოლერანტობა იდენტობის ნაწილია, რითაც ჩვენ ძალიან ვამაყობთ. - ქართველი ერი მსოფლიოში მიჩნეულია ერთ-ერთი ყველაზე ტოლერანტულ ერად, რადგან ქართულ ტოლერანტობას ფესვები შორეულ წარსულში აქვს გადგმული. ეს უპირველესად ჩანდა სულიერი კულტურის სფეროში - საქართველო ყოველთვის ამაყობდა თავისი რელიგიურ მრავალფეროვნებაში. საქართველო ის ქვეყანაა, სადაც მართლმადიდებლური ტაძრის, სიონის გვერდით დგას სინაგოგა, მეჩეთი, კათოლიკური ტაძარი - ეს ჩვენი ქვეყნის სიმდიდრეა, მისი სიმდიდრის ერთ-ერთი საფუძველი, რომელსაც ყოველთვის ვუფრთხილდებოდით.

აუცილებელია გავიხსენოთ, რომ დღეს საქართველოს ტერიტორიის 20 % მეზობელი ქვეყნის მიერაა ოკუპირებული, რაც იმას ნიშნავს, რომ ქვეყანა, რეალურად, ისევ საბრძოლო მდგომარეობაშია, რადგან თბილისიდან სულ რაღაც 30 კილომეტრში ისევ დგას რუსეთის ფედერაციის ჯარი... ესეც ისტორიული ბედუკუდმართობის სამწუხარო გამოვლიანაა, ქართულ ისტორიას აკი ახსოვს თბილისის ოთხასწლიანი ოკუპირება არაბთა მიერ იმ დრომდე, როცა ფაქტობრივ დავით აღმაშენებლის მიერ იყო მოძლიერებული. ეს სამწუხარო მოვლენაა, ათწლეულებია, რაც გრძელდება პოლიტიკური დაძაბულობა, ხელოვნური გათიშულობა და ერთმანეთის სიშორე ქართველ, ოს და აფხაზ ხალხებს შორის, რაც მათ აცალკევებს... მიმაჩნია, რომ ვიდრე პოლიტიკოსები მოიფიქრებენ და გადადგამენ მშვიდობიან ნაბიჯს შერიგებისაკენ, ამას უფრო მალე გააკეთებს კულტურა და ხელოვნება. კულტურის ენა ადვილად აღვივებს ადამიანთა გულების კარს. კულტურას არ გააჩნია საზღვრები - ის საკაცობრიო მონაპოვარია. ამიტომ რაც შეიძლება, მალე უნდა დაიწყოს დაპირისპირებულ მხარეებს შორის კულტურათა დიალოგი, რაც მათ სულიერ დონეზე დაახლოვებებს შეუწყობს ხელს და ეს მით უფრო საშურია, რომ საქართველოში მცხოვრებ სხვადასხვა ეროვნების წარმომადგენლებს ოდითგან ჰქონდათ ერთმანეთთან მეგობრული და კეთილმეზობლური ურთიერთობები.

კომუნიკაცია თავისთავად გულისხმობს „ენის“, კოდის არსებობას, რათა ის მონოლოგს არ დაემსგავსოს. „ორი მონოლოგი არ ქმნის დიალოგს“. კომუნიკაციის პროცესი - ეს არის რამდენიმე ერთმანეთთან დაკავშირებული რგოლისაგან შემდგარი ჯაჭვი, რომელიც პირველ რიგში მოიცავს გამგზავნს, კოდირებას, უშუალოდ შეტყობინებას და აუცილებლად გულისხმობს უკუკავშირს. კულტურა არის ერთგვარი კოდი, რომელსაც ვიძენთ, ვსწავლობთ და ვიზიარებთ. ეს კი შესაძლებელია კომუნიკაციის გზით. კულტურათა ურთიერთობების ფონზე ადგილი აქვს ცვლილებებს ენაში, ხალხების მხატვრულ თუ რელიგიურ პრაქტიკაში, ისევე როგორც მათ ადათწესებში. ენობრივი ბარიერის გადალახვა არ არის საკმარისი ეფექტურობის უზრუნველსაყოფად სხვადასხვა კულტურის წარმომადგენელთა ურთიერთობის დროს. ამისათვის საჭიროა გადაილახოს კულტურული ბარიერი, კომუნიკანტთა კულტურების ეროვნული თავისებურებების გაუთვალისწინებლობამ შეიძლება ძალიან გაართულოს კულტურათაშორისი ურთიერთობების პროცესი.

ენა, თავის მხრივ, გავლენას ახდენს კულტურაზე, ენასა და კულტურას შორის ურთიერთობა შეიძლება განვიხილოთ, როგორც ურთიერთობა ნაწილსა და მთლიანს შორის.

ენა შეიძლება აღვიქვათ როგორც კულტურის კომპონენტი და როგორც კულტურის ინსტრუმენტი. ენობრივი ნიშნები იძენენ კულტურული ნიშნების ფუნქციის შესრულების შესაძლებლობას და ამით წარმოადგენენ ძირითადი კულტურული განწყობების წარმოდგენის საშუალებას. ამიტომ ენას შეუძლია ასახოს მისი მოსაუბრეების კულტურული და ეროვნული მენტალიტეტი.

კულტურათაშორისი დიალოგი იმაზე მეტია, ვიდრე უბრალოდ პატივისცემა, ტოლერანტობა. დიალოგი სარისკო მცდელობაა, სადაც გამბედაობა, თვითდაჯერებულობა და მოთმინებაა აუცილებელი. წარმატებული კულტურათაშორისი დიალოგისათვის ასევე აუცილებელია შეხების წერტილის მოძებნა, ანუ იმ საკითხებით მანიპულირება და დაინტერესება, რომელიც საერთოა ამ კულტურებისათვის. კულტურათა დიალოგის აუცილებელი წინაპირობაა მხარეთა მოქნილობა, დიპლომატიურობა, ინტერესთა გათვალისწინებით პოზიციებისა შეხედულებების გადასინჯვა-გადაფასება და თუ საჭიროა, მათი შეცვლაც კი.

კულტურათა განვითარება ხდებოდა და ხდება დიალოგით, კონტაქტებით. თითოეული მხარის საზოგადოების, სახელმწიფოს, მსოფლიო თანამეგობრობის გათვალისწინებით. დიალოგის დაწყება წინ გადადგმული პირველი ნაბიჯია. საკმაოდ რთულია აღიქვა საკუთარი თავი და შემდეგ სხვა, შენგან განსხვავებული, მით უფრო ძნელია აღიქვა ის, რომ სხვა ადამიანის განსხვავებული შტრიხები განსაზღვრავს შენს ვინაობას. ადამიანებს შორის არსებული სხვაობები ერთმანეთს ავსებს და შესაბამისად, საკუთარი თავის აღმოსაჩენად აუცილებელია სხვისი შეცნობა. კულტურათაშორისი გამოცდილება ბევრი სირთულის წინაშე გვაყენებს, სიხალეები შემოაქვს ჩვენს ცხოვრებაში და ჩვენი მხრიდან შემოქმედებით მიდგომას მოითხოვს. კულტურათაშორისი დიალოგები საშუალებას გვაძლევს გავეცნოთ სხვა ადამიანების შეხედულებებს და შევინარჩუნოთ საკუთარი „მე“.

ქართული კულტურისათვის არ არის უცხო ტოლერანტობა და სხვისი ღირებულებების პატივისცემა. განსაკუთრებულად მნიშვნელოვანია, როდესაც ხალხების აღრევამ, ენების, კულტურების ერთმანეთთან კავშირმა და ურთიერთქმედებამ მიაღწია არნახულ ზომებს და როგორც არასდროს მძაფრად დადგა უცხო კულტურებისადმი ტოლერანტობის აღზრდის პრობლემა, მათ მიმართ ინტერესისა და პატივისცემის გაღვიძების, საკუთარ თავში გაღიზიანების გრძნობის გადალახვის აუცილებლობა უცხო, განსხვავებულ კულტურასთან შეხვედრის პირობებში. სწორედ ამით არის გამოწვეული საყოველთაო ინტერესი კულტურათაშორისი, საერთაშორისო კომუნიკაცია.

კულტურათაშორისი დიალოგი არსებობის უნივერსალური გზაა. კულტურაში დიალოგი არის ადამიანის მიერ სოციალური ურთიერთქმედების ფორმების, სამყაროს შეცნობის გზების გადაცემისა და დაუფლების უნივერსალური გზა. დიალოგის სახით ხდება კაცობრიობის კულტურული გამოცდილების, ტრადიციების კონსოლიდაცია და გადაცემა და ამ დროს კულტურის ღირებულებითი შინაარსის განახლება.

კოდური სიტყვა: კულტურათაშორისი, ტოლერანტობა, დიალოგები, ტრადიციები, ურთიერთობები.

ლიტერატურა:

1. ბოგოლუბოვა ნ.მ. ნიკოლაევა ივ.ვ.- კულტურული გაცვლა საერთაშორისო ურთიერთობების სისტემაში.-2003.

2. გრუმევიცკაცია ტ.გ. პოპკოვი ვ. სადოხინ ა. - კულტურათაშორისი კომუნიკაციის საფუძვლები . - მ.- 1990.
3. კულტურათაშორისი კომუნიკაცია.- 2002 .- ჩელიაბინსკი
4. კულტურათა დიალოგი და სამოქალაქო ცნობიერება .- კრისტინა პლატე-კონრად.-თბ, 2010.
5. ტრადიცია, როგორც კულტურული ღირებულებები .-თბ., 2015.

Tolerance and Intercultural Dialogues

Surmava Marine

Georgien Technical University, Tbilisi

Abstract

Intercultural dialogue is more than just respect, tolerance. Dialogue is a risky endeavor that requires courage, self-confidence and patience. For a successful intercultural dialogue, it is also necessary to find a point of contact, that is, to manipulate and be interested in the issues that are common to these cultures. A necessary prerequisite for the dialogue of cultures is the flexibility of the parties, diplomacy, revision-reevaluation of the views of the positions taking into account the interests and, if necessary, even changing them. The development of cultures took place and takes place through dialogue and contacts. Considering each party's society, state, world community. Starting a dialogue is the first step forward. It is quite difficult to perceive yourself and then another, different from you, it is even more difficult to perceive that the different features of another person define your identity. Differences between people complement each other, and therefore, in order to discover oneself, it is necessary to know others. Cross-cultural experience presents us with many difficulties, brings fun into our lives and requires a creative approach from our side. Cross-cultural dialogues allow us to learn about other people's views and preserve our own "I". Georgian culture is not alien to tolerance and respect for other people's values. It is especially important when the confusion of peoples, the connection and interaction of languages, cultures have reached unprecedented levels, and the problem of raising tolerance for foreign cultures, the need to awaken interest and respect for them, and to overcome the feeling of irritation in oneself when meeting with a foreign, different culture has become more acute than ever. This is what causes the universal interest in intercultural, international communication. Intercultural dialogue is a universal way of being. Dialogue in culture is a universal way of transferring and mastering forms of social interaction, ways of knowing the world.

Keywords: cross-cultural, Tolerance, Dialogues, Traditions, Relationships, Identity